

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor.
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Sajtó vasárnapra.

(okt. 13.)

Sajtó vasárnap van — a datum okt. 13.

Nemcsak városunkban — Kolozsvárt.

Egész Erdélyben, tehát a legkisebb faluban is.

Mindenütt, hol még adnak valamit a keresztény elvekre.

Sajtó vasárnap — mit jelent ez?

Talán azt, hogy kinyitom erszényemet s a sajtó perselyébe bele vetem filéremet, koronámat — — —?

Oh nem. Hisz ez koldus módszer. Így tesznek azzal az útszéli sánta, béna, püpos, vak koldussal.

Félek tőle, messziről dobom a pénzt — végeztem vele addig, míg ismét bele nem botlok.

Hisz ez koldus módszer!

Így akarnánk mi bánni a kath. sajtóval, mely mint jóbarát felteve örzi gyermekeink lelkét, tisztaságát; — védelmezi családi szentélyünket; — ott áll a kereszt mellett, templomaink kapujában; — tisztogat a társadalomban, lelkiismeretekkel dolgoztatja az egyedeket stb.

Sajtó vasárnap van ...

Nem a koldustarisznya vasárnapja,

nem a modern fillérdobások ideje — nem. Nekem *bele kell helyezkednem* abba a légkörbe, hol a kath. sajtó dolgozik. — Fel kell emelnem azt a szegény sajtót *magamhoz*, vagy nekem kell *lehajolnom* hozzá.

Szóval — baráti jobbot neki!

Előállanak a kifogásokkal.

Nem elégít ki a kath. sajtó. —

Igaz.

De lépjek csak vele testvéri, baráti viszonyba, akkor nem hajtogatom a hibákat, hanem beállok a sajtónak szolgálatába.

Mi nem követhetjük a túldoldal sajtóját arra az ingoványos, mocsaras talajra, melyen az jár.

Minket elvek, törvények vezetnek és kötnek és választanak el a léha, könynyelmű, üres, pikáns, aljas szellemeségtől.

Kell-e tiszta, becsületes ker. sajtó?

Kell-e friss levegő — világosság — táplálék?

Ha igen — akkor keli a ker. sajtó.

Ide tehát a keresztény elvektől vezetett kezeket!

Helyezzük bele magunkat — és áldozatkészségünket a ker. sajtó munkakörébe!

Ezt jelenti a sajtó vasárnap.

Őszi bérmaút.

Nagyág, szept. 22.

Nagyon regényesen kezdődött a bérmaútunk! A vasúton már élénk jött Székely szolgabíró és jelentette, hogy fiakerrel nem lehet felmenni Nagyágra,ők azonban gondoskodnak, hogy Csertésen négy ökrrel várjanak bennünket, s majd azok felhúznak Nagyágra. A kocsisok rosszul értették a dolgot, keresztül mentek Csertésen, s vittek Hondolra. Csak Hondolon sült ki a tévedés, visszafordultunk Csertés felé. (Képzem a hondoli pap ijedelmét! ugyan nem láttuk őt.) Csertés és Hondol között, ahol az út Nagyágra tér el megállapodtunk, én az egyik kocsival bementem Csertésre az ökrökért, míg azonban bent voltam, azalatt a másik kocsis mégis megreszkírozta a hegyet a pakkszekeres Ferenc biztatására. Pista gyalog ment a kocsi mellett, Koródy kanonok úr felült a pakkszekérre, Máthé főesperes úr pedig ott maradt a hegy tövében s várt engem, illetve inkább az ökröket. Fél óra mulva jöttem én is, a 4 ökröt befogattuk a mi kocsinkba, s szép lassan, de biztosan és méltóságteljesen vonultunk fel a hegyre.

Ezalatt a püspök úr nagynehezen felvergődött Nagyágra. A község határában

T Á R C A.

Főpásztorunk jubileumára.*

— 1912. okt. 6. —

Ezüst miséző oltárodnál: Égi ezüst liliumok nőnek;
Láthatlan angyalkacsócskák fölötted ezüst sátrat szönek.
Ezüst csengésű harang-szóra
Hiveid mind templomba jönnek;
Ezernyi áldás forrásáért hálat adni a Teremtőnek.

É n e k.

Ezüst haja fejed elhajtod;
Kezedben ragyog pásztorbotod
Minden ezüst, csak szived arany.
Arany szívednek közepében
Bezárva mint oltárszekrényben
„Örök szeretet“ kenyeré van ...
Abban osztozunk mindannyian ...

É n e k.

Ezüst miséden azt reméljük —
Gyémánt misédet is megérjük ...

*) Munkatársunk előtt ünnepély lebegett, a mikor e kis költeményt elszavalják. Közbe megfelelő éneket lehet beszélni. Szerk.

Bűsú egy lámpától.

Irta: Ádám Éva.

Az én bűsúzásom nem mindenkit érdekel. Aminthogy az írásaimat se mindenkinek írom. Azoknak mesélek én, kiknek megdobban a szíve s meleg barátságot kötött az asztallal, melyen fáradtan könyököl esténként, akinek a lelke vándor útra kel, ha lobban a láng a régi kályhában. Nektek mesélek lelkem rokonai, akik úgy érzitek, hogy köt hozzám valami. Akik tudjátok, hogy a tisztaság ad erőt, a iantázia ad szépséget s a szeretet ad meleget.

Lelkem barátai, nézzétek: én most egy lámpától bűsúzom. Egy sáppadt fényű lángtól, aki barátom volt itt a csendben. Odakünn csak az éjszaka járt s elhagyott kis házam falán úgy tombolt a Nemere, mintha fel akarná rázni lelkemet, hogy meghalljam, észrevegyem: viharos az élet ott künn s ami finom, halk és csöndes: álom az mind.

Kicsi lámpám, sáppadt fényű petroleum lámpám: igaz-e az? Jó volt nekünk ketten lenni. Minaketten elborultunk, ha kopogtak az ajtón. Sohase olyanok jöttek, akiket mi szeretünk. Nem tudom hol jártak ők. Aztán már nem is vártunk senkit, csak fénynyel és melegséggel kísértük azokat, kiknek a szíve jó.

Kicsi lámpám, sáppadt lángú lámpám, te nagy filozófusa kicsiny szobáknak! Meghallgattam a dalodat. Milyen finom, halk szomorúsággal sirtál néha! Zengő rezgéssel, mint mikor a fájdalom elhalkul, kibékül. Látod: ha nekem is fájni fog egykor ilyen finoman fogok sírni én is, hogy a kiért hull, megszereti majd a könnyemet.

Aztán hallottalak kacagni téged, sárga lángú lámpa. A virágvázákban rezedá volt, az ajtót bezártam s ketten maradtunk a fényes szemű lánggal. Apró, derűs, fénylő nevetéssel örültünk, hogy senkise tud belépni. Te tanítóttal meg melegen égni, melegen örülni és ha majd örömet ad az Isten: bezárom a szívembe én is.

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.

A legjobb hírmévek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlok. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

lovas-bandérium élén a községi bíró üdvözölte a püspök urat, a díszkapunál Sziklay bányatanácsos leánya, a templomajtónál a plebános beszélt. A beköszöntő után gyóntatás volt.

Azalatt mi is lassan megérkeztünk este 7 órára. Minket is nagyon ünnepélyesen fogadtak, vagy 10 bányász fiú lámpással jött élénk, hogy a sötétbe valahova le ne zuhanjunk; a bakkunkon egy béres nagy ostorral biztatta a négy ökröt, utánunk a kocsis vezette a két lovat, körülöttünk bányászfiúk lámpákkal: olyan ünnepélyes volt, hogy a főesperes úr püspöknek én pedig kanonoknak kezdetem képzelnem magam.

Megérkezés után még gyóntattunk, s aztán vacsoráztunk. Ezalatt a bányászok szép felvonulást csináltak, s a bányász vegyeskar szerenádót adott. Egy bányafelőr, Pista, köszöntötte a püspök urat. Sajnálunk szegény bányászokat, a szakadó eső miatt, de ők nem nagyon zavartatták magukat. A bányatanácsos nagyon figyelmes volt; este szálláson a bánya vendégházában, voltunk.

Reggel megint gyóntattunk, sokan gyóntak s mind a püspök úrnál áldoztak. Mise alatt a bányász fiúk jól énekeltek: 2 hangra.

Bérmálkozott: 85. Ebéden 30-an voltak jelen. A templom nagyon jól el van látva egyházi szerekkel, a templom maga is kedves. Plebánia nagyon gyenge. A vidék, kilátás: gyönyörű. Az elindulás megint egy kis nehézséggel történt, az egyik kocsi nem jött fel a hegyre, mi kellett lemenjünk. A lejárás is nehéz volt, Pista huszár sokszor szállott le a kocsi tartani, de azért baj nélkül értünk le Hondolra. Az eső folyton esik.

Csertés-Hondol, szept. 23.

Nagyágról délután 3 órákor érkeztünk Csertés-Hondolra. Az út szinte életveszélyes volt.

Maga Csertés-Hondol bizony nagyon szomorú benyomást tett azzal a lézengő néhány hívével. 1910-ben 300-an felül

Kicsi lámpám, egyszerű barátom, ha levelem jött, ketten olvastuk el. Közben hét órára harangoztak, úgy mint most, aztán még egyszer elolvastuk a sorokat. Csöndesek és jók lettünk utána. Ketten beszéltek meg mit fogunk dolgozni holnap. Ott talált az éjjél a barna asztalnál. Te néha megtréfáltál és elaludtál mellettem. Ilyenkor nagyon őszintén összeveszekedünk. Abból is haszná volt a lelkemnek. Türelemre, önmérsékletre tanítottál s mosolyogva köszöntem jó reggelt a kis cselednek, aki téged elvitt és enned adott és megtisztogatott másnap.

Igy éltünk mi kettem melegszerű kis barátom.

Mindig viszalógytam hozzád, ha idegen, nagy szalonokban zajos volt a társaság. Rád gondoltam és nem szédültem el a villanyfényben. A beteg, sápadt fényed úgy vonzott haza, mintha veled és benned élne minden emléke szívemnek. Ha sokat kacagtam az emberek között, hozzád mentem sírni. Ha szememet befutotta a könny: úgy is mindjárt tudtam nevetni, ha ketten maradtunk. Mindent veled beszéltem meg a csendben. Mindig

volt még a hívek száma, ma már 150 sincs. Mind költöznek el az emberek a bányaüzem gyenge menetele miatt.

A templomocská megtelet ugyan, de inkább másvallásuakkal. A fogadás a templom előtt történt, csak a plebános beszélt.

Gyónónk csak egy-kettő akadt. Bérmálkozott 23. A bérmálkozók között is volt egy pár, kik úgyszólván semmit sem tudtak magyarul; oláhuul nem tudván egyikünk sem, Korody kanonok úr gyóntatta meg őket — oláhuul. Ez volt az első oláh gyóntatása.

Mise alatt a kántor egyedül énekelt. A templom kedves, elég szépen ki van festve, a plebánia pedig nagyon szép tágas, új épület.

Ebédre — a környékből is — vagy 30 egybegyűltünk. A gör. kel. pap is ott volt. Nála és a gondnoknál látogatást is tett a püspök úr.

D. u. 2 órákor indultunk, hogy idejében érjünk Boicára. Az eső akkor is permetezett. Az esőnek a legnagyobb hátránya, hogy a kocsi fedelét állandóan felhúzza kell tartani, s abban a sötét kocsi-ban egész elkábul az ember. Az úton Soly-mosig kísért Székely szolgabíró.

Boica, 1912. szept. 24.

Hosszú, sáros út után jutottunk Boica határához, hol Gligor szolgabíró üdvözölte a püspök urat, kevéssel tovább lobogós lovas-bandérium várt, s annak vezetésével értünk Boicára. Jól esett látni a hatalmas gyermekereget, amely a díszkapunál várt, s szép énekkel kísért fel a templomhoz. A hitközség nevében Kis Ákos bányaigazgató üdvözölte a püspök urat.

Nagyon kedvesen énekeltek az iskolás leánykák a bevonuláskor. Gyónónk nem sok volt, a bérmálkozók már mind gyóntak volt. Nagyon kedves szököst láttam Boicán a ministránsoknál: az esti ájtatosság végeztével, mikor mindenki kiment a sekrestyéből, letérdeltek, s szépen közösen elmondták az esti imát; másnap d. e. pedig a bérmálás végeztével a hiszekegy-

ebben az alakban jöttél elé, mire éppen szüksége volt lelkemnek. Fény, erő, melegség, poezis volt benned és néha beteg lett a szívem miattad és néha érthetetlen, bolond, színes nagy örömet adtál a lelkemnek és hittem és bíztam és mintha egyszerre sárga rózsák hullottak volna rám és ráhajtottam fejemet a barna asztalra és te elkezdted azt a dalt, aminek sohasem volt szava, mégis mindig fájt.

Kicsi lámpám, szomorú fényű kicsi lámpám, ki fog nekem dalt énekelni, ki fog rám sárgarózsákat hinteni és lesz-e majd, aki meleget lop téli esteken a szívembe, amikor te már nem leszel? Nagy, fényes, büszke, hideg lángok jönnek helyetted. Fáj nekem ez az utolsó este. Megígérem neked, hogy emlékezni fogok a sárga rózsák illatára, szomorú kis dalodra, melegítő szemedre és a villanylángok, hideg, nagy fényében is rád gondolok és nem hagyom el az emlékeket, mikért a szívem néha fáj.

gyet. Bérmálkozott 120. Mise alatt az egész nép énekelt, de nagyon jól. Bérmálás végeztével az iskolákat látogatta meg a püspök úr: még nem igen tanulhattak az idén; azért nagyon ügyesen feleltek. Látszik, hogy kath. iskolák!

A templom elég nagy a hívők számára, akik fájdalom nagyon fogynak. Rosszul megy a bányaüzem. Az utolsó évek alatt 500-at fogyott a hívek száma. A plebánia igen szép, vagy 8 szoba van benne, körülötte hatalmas kert.

A püspök úr is Kegyelmes Atyánkért mutatta be ma (24-én) szentmiséjét, s mindnyájan imádkoztunk Kegyelmes Atyánkért.

Bandérium kísérettel indultunk d. u. 2 órákor Brádra, most már csatlakozott hozzánk Müller plebános úr is, hogy az assistentiában kissé kisegítsen.

Brád, szept. 25.

Három kocsival jött élénkbe a brádi egyháztanács s rövid üdvözlés után vonultunk tovább Brád felé. A díszkapunál a polgári iskola igazgatója, a templom előtt Veszely építész kis leánykája üdvözölte a püspök urat.

A kis templom zsúfolásig megtelt. Csinos kis templom, rend, tisztaság mindenütt. Csak az orgona gyenge, egy síp feltűnő buzgósággal szólott akkor is, mikor a többi hallgatott.

A kántor és 2-3 nagyobb leány énekelt. Gyónónk nem volt sok, egy pár felnőtt csak, mert a gyerekek már mind gyóntak volt. A plebánia nagyon szép, s szép a berendezése is. Házi vízvezetéke s gázvilágítása van. Egész modern.

Reggel megint akadt pár gyónónk. Bérmálkozott: 98. Szerencsére az idő kissé kitisztult, s így a bérmálást a templom előtti téren lehetett elvégezni. A templomban nem is fértünk volna el. Mise után tisztelegtek a gör. kel. egyház, a ref. egyház, a gimnázium, polgári és elemi iskola, tanfelügyelőség (Gáspár Ármán) erdőigazgatóság, szolgabíró, posta-hivatal. Volt deputáció bőven! A hivatali főnököket meglátogatta a püspök úr.

Vacsorára az egyháztanács, ebédre a hivatalfőnökök voltak hivatalosak.

Délután 3 órákor indultunk Körösbányára. A püspök úrnak Gligor főszolgabíró felajánlotta a fogatát, ami nagyon jó volt, mert az egyik kocsisunk (fiakker!) úgy viselkedett, hogy el kellett bocsátanunk; szereztünk azonban holnapra már egy másikat.

A körösbányai szolgabíró egész Brádig jött élénkbe. Permetező esőben indultunk el. A rossz időjárást mindnyájan igen jól bírjuk. Már úgy hozzászoktunk, hogy azt hiszem a jó idő tán meg is ártana. Csak nyakig sárosak vagyunk. Pista huszár reggeltől estig sáros ruhát puccol.

Körösbánya, szept. 26.

Lázár főszolgabíró vezetése mellett értünk Körösbányára. A község végén szép díszkapu volt, tüzelték díszben sorfalat állottak, s beszélt Majer Gyula községi jegyző, s egyházigazgató.

Igen tartalmas és hithű kath. beszéd volt. A templom előtt Barabás Tatár Mihály irodatiszt kis leánykája üdvözölte a püspök urat. A szép templom egészen

megett, még a szentély is. A helybeli és rudabányai gör. kath. lelkészek mindig ott voltak a funkcióknál. A hívők legnagyobb része intelligens ember. Sokan gyóntak, de inkább asszonyok, mint férfiak. A kántor maga énekel. Bérálkozott 100. Reggel jöttek meg a nagyhalmgyaiak vagy 30-an, ezeket is meggyóntattuk.

Az összes hivatalok tisztelegtek: szolgabíróság, járásbíróság, gör. kath., ref. lelkészek, állami tisztviselők, tanítók.

Bérálás napján d. u. is tartottunk litániát, azon is sokan vettek részt. A szabad délutánt felhasználjuk, s míg a püspök úr látogatásokat tett, nagyot sétáltunk, elmentünk a szomszéd faluba Csebébe, Janku sírját, s az oláhok »szent tölgyét« megnézni.

Ma volt az első jó nap. Bár kissé borús volt az idő, mégis időnkint kisütött a nap, s a sár is részben felszáradt.

Az idevaló hívők nagyon jóindulatúaknak látszanak, s vallási kötelességeiknek is eleget tesznek.

Kristyor, szept. 27.

Reggel 6 órakor indultunk el Körös-bányáról. A püspök úr Gligor főszolgabíró fogatán ment. Az idő ismét a szokottra fordult: esett szakadatlanul.

A kristyori bérálás nagyon kedves volt. Egy lakóház van kápolnává átalakítva, két egymásba nyíló nagy szoba, mindkettő tömve volt. Mi is úgy állottunk a hívők között, mint a heringek a hordóban. 8 órakor érkezünk meg, fél 10-ig gyóntattunk. A népen látszik az igazi buzgóság. Rengeteg gyerek van; kedves, értelmes arcú gyerekek, 98-an bérálkoztak.

Egész megható — az apostoli korra emlékeztető — volt a kis imaházban a nép buzgó imádsága, figyelme, ájtatossága. Érdekes, hogy ez a filiában rendesen így van!

A bérálás végeztével sem oszlottak azonnal el, az esőben is megvárták, míg kijön a püspök úr; sőt vagy 15-en tovább is ott maradtak a kápolnában és imádkoztak.

A mérnökök és tisztviselők közül senki sem vett részt, annál több volt az altiszt.

Bérálás után egy üres lakásba mentünk, amelyet erre az alkalomra berendeztek és ott ebédtünk. A főszolgabíró, öt bányafelőr és a jegyző — ki a díszkapunál üdvözölte a püspök urat — vettek részt az ebéden. (A jegyző: Kilin Mihály.)

Az egész funkció alatt ismét ott volt a kristyori gör. kath. pap Muntyán Valér, nagyon derék, jó papnak ismertük meg.

Rövidesen ebédtünk s fél 2 órakor indultunk Abrudbányára.

Abrudbánya, szept. 28.

Állandóan esett az eső míg Kristyórol Abrudbánya felé mentünk. A kocsiernyőket mindig fel kellett húznunk, úgy hogy a vidékből alig láttunk valamit.

A hegytetőn várt Gyuri a négyessel. Idáig jött Peláchy főgondnok vezetésével az egész egyháztanács. Hosszú kocsisorral vonultunk Abrudbányára.

A díszkapunál Incze polgármester üdvözölte a püspök urat.

A szép nagy templom egészen tele

volt, igen sok más vallású volt jelen. Sokan gyóntak a felnőttek közül is. Bérálkoztak 60-an.

A funkciók alatt a kántor egyedül énekel.

A tisztelgéseknek se vége, se hossza nem volt. Közigazgatás, gör. kath., g. kel., ref., unit. egyházak; iskolák, posta, katonaság, adóhivatal, járásbíróság tisztelegtek.

Nagy ebédet adott a főesperes úr, majdnem negyvenen vettek részt.

Papok közül Botár, Csányi és Fülöp János voltak jelen.

Délután 4 órakor indultunk Verespatakra.

Verespatak, szept. 29.

A község határánál fenyőgalyakból szép díszkapu állott, itt várta és üdvözölte a püspök urat Imre főszolgabíró.

A község alsó végénél másik gyönyörű díszkaput állítottak a bányagazgatóság, itt állottak a bányászok lámpaikkal hosszú sorfalat, Paul bányamérnök beszélt itt. A bányászok aztán kísérték a kocsiikat egész a templomig. A nagy helyen alig tudtunk kivergődni.

Nagyon szép és tartalmas beszédet tartott a plebános: Körösy. A bérmaút legszébb üdvözlőbeszéde volt.

A templom tömve volt néppel. Rengeteg gyónónk volt. Este fél kilencig gyóntattunk, reggel hattól megint kilencig gyóntattunk. Nagyon buzgó, jó, vallásos bányász nép ez. Bérálkoztak 147-en. A templomban az egész nép énekel, nagyon jól.

Vacsora alatt a bányászok énekkara szerenádott adott.

Mise után a tisztelgések voltak: egy csoportban tisztelgett Imre főbíró vezetésével az egész hivatalnoki kar.

Ebéd után megnéztük a bányát. Paul mérnök nagyon figyelmes volt, villamos kocsiikat rendelt számunkra a bánya bejáráthoz, s azokon kényelmesen megnéztük a bányát, azután az aranyérc raktárait. Nagyon érdekes volt. Az idő kissé kiderült.

Iskolai Értesítők.

O s z t á l y o z á s, é v v é g i é r d e m j e g y e k. Szülőkre, tanulókra egyaránt az értesítőnek az a része a legérdekesebb, mely az egész évi szellemi előhaladás számbeli adatait tartalmazza. Hogy az iskolában mit tanítanak, hogyan tanítanak, aziránt a szülők csak akkor kezdenek érdeklődni, ha a tanuló az osztály sikeres elvégzésében komoly nehézségek veszedelmei fenyegetik. Ilyen körülmények között az osztályozás tárgyalagos igazsága a közelebről érdekeltnek szemében mellékes szempont, a fődolog az, hogy a tanuló iskolába járása ne legyen kárbavesztett költségek, hanem az eredményt illetően legalább feleljen meg annak a minimumnak, melyhez a törvény az osztály elvégzését köthette.

Nem akarunk a kérdés tárgyalásával széles területen foglalkozni. Minket az osztályozás most csupán magáért az iskola nivójáért érdekel. Mert — nem lehet tagadni — az érdemjegyek megállapításának

módszerétől a tanulmányi előmenetel külön, adatszerű formája előnyösen, meg hátrányosan is módosulhat. Állítsuk csak föl azt az elvet, hogy az osztályozásnak egyöntetűnek, egységes irányúnak kell lennie. Vagyis az egyik tanárnak nem szabad túlságosan enyhéne, a másiknak túlságosan szigorúnak mutatkoznia, mert az enyhe elbírálás miatt a tanuló esetleg igen keveset foglalkozik a tárggyal, a szigorú elbírálás miatt épen kedvét veszítheti. Így megeshetik, hogy az egyik tanár a másik rovására épen nem kívánatos népszerűségre tesz szert s a diákok szemében lassankint kialakul a »jó« és »rossz« tanár kettéválasztó megkülönböztetés, a mire semmi szüksége nincs az iskolának.

Az osztályozásban tehát minden tanárnak az egyarány középuton kell járnia, akkor nem lesz az elképzelt szétválasztás. Lehetetlen ugyanis elképzelnünk, hogy aki pl. minden tantárgyból jeles, miért kapjon következetesen a mennyiségtanból jót, hiszen valami feltűnő hanyagsági okra, vagy tehetségtelenségre ilyen esetben gondolni sem lehet. A többi tanárhoz való alkalmazkodás ellenben alighanem fokozná a tanuló erőfeszítését.

Az osztályozás egységes irányának kialakulását módfelett hátráltatja a divatja mult ősdi nótészrendszer. Komoly tanügyi férfiak emeltek már szót ellene, mégis ott van a tanár kezében, mint valami íjesztgető instrumentum, hideg verítékig gyötörve a tanuló lelkét. Pózolásnak, időlopásnak való. Annyi bizonyos, hogy egyetlen diák sem lett tőle okosabb. Hány tanuló lehetne addig kipuhatólni, amíg a nótész a kabát legbelsőbb zsebéből előkerül, aztán a tömérdek név közül előkerül egy, talán éppen az, aki arra az egy napra valami ok miatt el nem készülhetett. És beíródik atyai intelmezés, feddő énekek közt a négyes, amelyet onnan emberi hatalom többé ki nem töröl. És ott áll hazug, félrevezető jelnek a tanár szeme előtt, hogy a diák — ha különben még oly jeles tanuló is, az évvégi osztályozáskor jelest ne kaphasson. Mintha bizony meg nem történhetné a legjobb tanulóval is, hogy egyszer véletlenül készületlenül megy az iskolába.

A nótésszel való illetén foglalkozás mellett a tanulóknak nem az általános áttekintő tárgyi ismerete, hanem esetleges tudása jön elbírálás alá. Így pedig nem lehet igazságot szolgáltatni. Innen van gyakran a nagy eltérés az érdemjegyek osztályában.

Nem tudhatjuk, az említett körülmények okozzák-e, de némelyik értesítőnkben az osztályozást illetően feltűnő eltérések mutatkoznak. Megragadta a figyelmiünket, hogy a csíkszeredai gimnáziumban az alsóbb osztályokban, főképen az I. B. osztályban mily kevés a vallástánból a jeles előmenetelű tanuló. Előrebocsátjuk, hogy mi az osztály előmenetelét nem abból ítéljük meg, hogy esetleg kevesen kaptak elégtelent. Az ilyen elbírálás felületessé szemlélné jó, nekünk illuzorius. Az eredmény annál jobb, minél többen tanulnak jelesen.

Az említett osztályban pedig csak kilencen tanultak jelesen, holott a nehéz latin nyelvből 11 jeles tanuló akadt. Az egész

gimnáziumban voltak 385-ön, közülök a vallástánból jelest kapott 110, ellenben Gyulafehérvárt 359 tanuló közül 227-nek van jeles osztályzata. Még szigorúbb kritikának voltak kitéve Csíkszeredában az I. és II. osztályosok a rajzoló geometriából, a III. osztályosok a történelemből.

Brassóban és Székelyudvarhelyt a földrajzot kezelik szigorúan. Legjobban összegyűjtött a kézdivásárhelyi és a marosvásárhelyi értesítők érdemsorozata. Általában minden tárgyból a marosvásárhelyiek tanultak a legjobb eredménnyel.

A tengernyi elégséges láttára, mely az értesítőket elől, joggal lépődik meg az ember. Az előadott anyagot minden tanulónak, vagy legalább nagyrészenek jól el kellene sajátítania. Ehelyett a tanuló nagyrésze csak halvány fogalmat szerez, s igen gyenge előmenetelt az átvett könyvekből. Lehet-e ezt eredményesnek nevezni? Ezért mondtuk az előbb, hogy ha a nagy tömeg az osztályt csak elégségesen végzi, ezt nem mondhatjuk előnynek. Lehet különben, hogy a sok elégségesbe egy kis taktikai fogás is belejátszik. Némelyik tanár igen ritkán osztogatja a jelest, az igaz, hogy elégtelent is ritkán ad. E számító eljárás alapján nem terheli őt az elégtelenek odiuma, de viszont az osztály nivója is megfelelő: a jók olyan kérdésre is meg tudnak felelni, amelyekre csak jelesekől várunk feleletet. Hibás osztályozási módszer, mert nincs meg benne a törekvők szorgalmas munkájának méltó elismerése.

Az osztályozásban mutatkozó ellentétek miatt célszerű volna, ha a Status gimnáziumban működő tanárok egyesülete egyik közgyűlésén ezt a kérdést is napirendre tűzné és megvitatná. Ennél gyakorlatibb kérdéssel alig foglalkozhatik. Elvontabb tárgyú előadás úgysis van elég s amint tapasztaljuk, az iskola gyakorlati életére nézve egy sincs a megkívántató hatással. A szép előadásokat meghallgatják és megköszönik, aztán mindenki megy a maga külön útján. Pedig el sem képzelhető nehezebb feladat, mint amikor a diáknak minden egyes tanárhoz külön kell alkalmazkodnia, aminek könnyen az lehet a következménye, hogy a diák egyébből sem áll, csak alkalmazkodási képességéből.

Ezzel egyelőre be is fejeztük az értesítők szemlélését. Kifogytunk az időből, bár volna még néhány észrevételünk, különösen az elemi iskolai értesítőket illetően. Megtesszük, elmondjuk adandó alkalommal. Semmi más célunk nem volt e folytatólagos írással, mintegy tőlünk telhetőleg mozdítsuk elő iskoláink emelkedését s jöközzük azt az elérhető legmesszibb kulturális magasságig. Ezért mutatunk rá itt-ott a szemmel látható hibákra. Nem kerestük az érzékeny pontokat, de el sem kerülhettük. Iskoláink szeretete vezérelt minden betűnél s az fog vezérelni jövőben is mindenkor, valahányszor e lap hasábjain a kath. iskolaügy állapotához, fejlődéséhez hozzáfűzzük a magunk megjegyzéseit.

Censor.

A XI. sz. püspöki körlevél.

A XI. számú körlevél most jelent meg; az ünnepnapokról és vegyes házasságokról szóló püspöki rendeleteket azoknak kiváló fontossága miatt szó szerint közöljük:

Midőn az Apostoli Szentzséknék rendeleteit, irányítását, törvénymagyarazatát a fennebbiekben tiszt. Papságomnak kihirdetem — és azokat, amiket 1911. X. számú körlevelemben a »Supremi disciplinae ecclesiasticae custodes« kezdetű Motu proprio-val kapcsolatosan mondtam, emlékeztetükbe visszaidézem, a következőket óhajtom, mindegyiköknök köteleességévé tenni, s azzal Szentzséges Atyánk szándékát is tolmácsolni:

1. Karácsony, Husvét és Pünkösd másodnapja, Urnapja, valamint Gyertyaszentelő (febr. 2.) és Gyümölcsoltó (márc. 25.) Boldogasszony napja, továbbá Kisasszony napja (szept. 8.) ezután is ünnepnapjaink maradnak, melyeket a lehető legnagyobb fényvel, buzgósággal, áhitattal megülni akarunk, —csakis bűn alatt kötelező megülniüket és a szolgálai munkától való tartózkodás szigorú tilalmát szünteti meg Szentzséges Atyánk rendelkezése.

2. A fennebb felsorolt ünnepnapokon, valamint az egyes félközsegek búcsú vagy fogadott ünnepein az istentisztelet, illetve ünnepélyes körmenet Urnapján (Szentháromság vasárnapja utáni csütörtökön, mint eddig) ép oly ünnepélyességgel tartandók meg, mint eddig; a szentmise hallgatása és a munkaszünet azonban ezen napokon sem lelkiismeretben (súlyos bűn terhe alatt) kötelező.

3. Midőn tisztelendő Testvéreim az egyházi év utolsó vasárnapján, november 24-én a szószékről megmagyarázzák Szentzséges Atyánkknak az ünnepekről szóló rendelkezését sohasse említették azt, hogy a Szent Atya ezen ünnepeket eltörölni, azoknak megülnését eltiltani akarta, hanem csakis a munkásnép lelkiismeretének felszabadítását célozta, amidőn a szentmise hallgatás és munkaszünet kötelezettsége alól felmentette.

4. A fent felsorolt ünnepnapok ezután is egyházmegyém valamennyi tanintézetében szünetnapok, amelyekben az ifjúság az istentiszteleten részt vesz és a szentzségekhez járul.

Kelt Gyulafehérvárt, 1912. évi Szent Mihály havának 29-én.

A vegyes házasságokra nézve a követendő eljárás ez:

1. A hívek az iskolai és templomi hitoktatásban egyaránt felvilágosítandók az Anyaszentegyháznak a vegyes házasságra vonatkozó tanításáról, az ilyen házasságokkal járó lelki veszedelmekről

2. A mégis jelentkező jegyeseket szeretettel arra kell bírni, hogy az Anyaszentegyház által kívánt három feltételnek eleget tegyenek és hathatósan segíteni, hogy az 1894. XXXII. t.-c. szerinti egyezséget a világi hatóság előtt mielőbb megkössék.

3. Ha felülmulhatlan akadályok teszik lehetetlenné a gyermekek katolikus nevelésének törvényes biztosítását és a felek mégis jóindulattal viseltetnek az Anyaszentegyház iránt: a lelkész ne ta-

gadja meg tőlük a passiva assistentia-nak nevezett jelenlétet, hogy érvényes házasságot köthessenek és az a katolikus templomba menni ne kényszeríttessenek.

4. A katolikus jegyes, aki az Egyház által szabott feltételeket nem teljesíti, a házasságkötés előtt szentségi feloldozást nem nyerhet s a szent áldozáshoz nem bocsátható.

5. A passiva assistentiával végbe-menő házasságkötésnek helye nem lehet a templom, hanem más valamely tiszteltreméltó helyiség, mint pl. a plebánia hivatalos szobája, vagy a felek magánlakása. A plebános vagy helyettese karing és stola nélkül, a Rituale használatát is mellőzve a következő nyilatkozatot hallgatja meg, melyet a jegyesek 2 vagy 3 tanu jelenlétében tesznek: »En N. N. házastársul veszem az itt jelenlevő N. N.-t (házastársul megyek etc.) és őt semminemű szükségében el nem hagyom, holtomig és holtáig. Isten engem úgy segítjen.«

E nyilatkozatok meghallgatása után jelentsse ki a lelkész, hogy ezzel érvényes és felbonthatatlan házasságot kötöttek, — tehát házasságkötés céljából az akatholikus lelkészhez menniök nem szabad.

Végül a házasságkötés tényét iktassa a házassultak anyakönyvébe, megjegyezvén az Észrevételek rovatában, hogy az egybekelés »cum passiva assistentia« történt.

Kelt Gyulafehérvárt, 1912. szeptember 29-én.

Régi — fakult lapokból.

Gyulafehérvárt 1878-ban megjelenő »Haladás« című hetilapban (Rejőd József ügyvéd szerkesztette és Volcz B. volt a kiadója) olvassuk a következő sorokat: Borsszemek Holmi Fekete várról. Feketevár tágas piaca szépen ki van kövezve keleti oldalán; nyugati oldala érintetlen, ősi eredetiségében pompázik s terjeszti illatáros bűzét a szomszéd szűk medrén túl lakó emberbarátok orra alá; idébb vagyis a város felé ezen dicséretim illat nem jöhet, mert közte van az országtút.

Ezen országtút tehát az illatra nézve chinai fal; a város szépségére nézve pedig a Rubicon folyója. Egyik részből a másikba mi sem hathat át. A piac keleti oldala a nyugati művelődés példaképe; a nyugati oldal a műveletlen keletnek mintaképe. Eszerint voltaképen kelet-nyugat s a nyugat kelet.

A lakosok azon irigylésre méltó része, mely a feketevári Ganges vagyis gyönyörpatak mellett lakozni szerencsés, elhatározá, hogy közadakozás és hozzájárulással kikövezi e tért. Kiküldetett egy bizottság a tervezet elkészítésére. Az hírlík, ezt el is készítette s most a tervezet pihen egy pár évszázadig (mint a mi uszodaépítés — piacszáftalozás — vasútútkikövezés terv-zetiünk.)

Feketevárnak két oly fajbéli lakója van, kiknek és melyeknek a szabadon járást meg kellene tiltani. Ezek egyike a sátoros cigányok, másika a kutyák. A cigányok a nagy melegben mind inkább közelednek a paradicsomi divat könnyű jelmezéhez, hogy némelyiken több a cigány, mint a ruha.

Feketevár belügyminiszterileg jóváhagyott szabványaiban befoglaltatik a műemlékek gondos fentartása iránti kötelezettség. A műemlékek fentartását pedig legjobban el lehet érni a semmittevással. A műemlékek eszerint Feketevárt biztos öröklétre számíthatnak. (mint a Váci-venedéglő előtti szobor.)

És mindezeket nem ma, hanem harmincegy évvel ezelőtt írták a gyulafehérvári lapok.

Ünnepélyek.

A gyulafehérvári róm. kath. elemi fiúiskola Kegyelmes Főpásztorunk XXV. éves papságának jubileuma alkalmából 1912. évi október hó 6-án délelőtt 11 órakor az iskola helyiségében ünnepélyt rendez.

- Műsor: 1. Himnusz. Ének.
2. A XX-ik század éneke. Szavalja: Kellner J. III. oszt. tanuló.
3. Üdvözet a főpásztornak. Szavalja: Mengele L. IV. oszt. tanuló.
4. Ünnepi beszéd.
5. Jó atyánkért esdeklünk. Ének.
6. Krisztus Szavalja: Walter J. IV o. tanuló.
7. Hit, remény, szeretet. Szavalja: Stoica N. IV. oszt. tanuló.
8. Szeresd hazádat. Szavalja: Muntján J. IV. oszt. tanuló.
9. Pápai himnusz. Ének.

* * *

A brassói róm. kath. aut. egyházközség székhelyi Majláth G. Károly gróf erdélyi püspök úr öngyerméltősága pappá szentelésének 25 évfordulója alkalmából folyó évi október hó 6-án egyházi ünnepség keretében öhajítja háláját, szeretetét és ragaszkodását kegyelmes és jóságos főpásztorával szemben leróni az egyházközség.

A nyári szinkörben tartandó ünnepélyen a rend fentartása végett csak belépőjeggyel lehet résztvenni.

A tiszta jövedelemből Majláth-alapítványt létesítünk. A másik emlék pedig, melyet Kegyelmes Atyánknak adni akarunk, egy díszes albumban foglalt névsora lesz mindazoknak, akik szent gyónásukat és áldozásukat az ő életéért a Mindenhatónak felajánlják. Az e célra szolgáló ívet alá lehet írni a plebánián, vagy a sekrestyében.

Az ünnepség sorrendje: Folyó évi október hó 5-én: Délután két órától gyónatás. Este 7 órakor: ünnepélyes szt. olvasó ájtatosság. Este fél 8-tól 8-ig harangozás.

Folyó évi október hó 6-án: 6-tól fél 7-ig: harangozás. 6, 7, 8 órakor: csendes szent misék. A csendes szt. misék alatt azok járulnak a szt. áldozáshoz, akik nem bírják bevárni a közös szent áldozást.

9 órakor: szentbeszéd, infulás szentmise, közös szent áldozás.

Háromnegyed 11 órakor: Ünnepély a nyári szinkörben a következő műsorral:

1. A szent Ferenczrendi nővérek vezetése alatt álló növendékek éneke. 2. Ünnepi szavalat. 3. Ünnepi beszéd. Tartja Vajna Gábor dr. főgondnok. 4. Róm. kat. gimnáziumi ifjúság éneke. 5. Himnusz.

Este 5 órakor: Szent olvasó ájtatosság Te Deum áldással.

Október 6-án 8 órakor társas összejövetel a Transsilvania éttermében.

H I R E K.

Séták . . . .

Irta: Zagyva Mariska.

Szürke szeptemberi délután. Fél négy van. Sűrű ködszerű eső szítal az ólomszínű fellegekből. Az utcák hangulata nehéz, fojtó. Mindenütt hömpölyög a szennyes esővíz. A levegő erősen lehült. Ilyenkor senki sem kívánczozik az utcára.

Mégis!

Egy szempillantás, már útban is vagyok. Szeretem az ilyen melabús, őszi délutánokat.

Bágyadt, alkonyatszerű borulat ereszkedik alá. Az emberek arca ünnepélyesen komor. A lépések zaja belevész a finoman permetező eső monoton zúgásába.

A beszédük is halkabbá, szinte suttogássá tómpul. S ebben a csendes egyformaságban döbbenetesen szép harmónia van. Elül minden felséges zaj, nincs egyetlen dissonans hang se.

Nincs időm a léleksimogató, finom őszi borulatot tovább analizálni. Mert pont négy óra!

Vidám gyermekcsoportok lejtenek felém. Minden fordulatnál újabb és újabb csapat. Vegyest! Fiúk, lányok! Közibük vegyülök. Szeretem a diáknépséget! Különösen így utcán a maga természetes fesztelenségében.

Ilyenkor, ha nyitva a szem és fül, sokat lehet megtapasztalni a gyermek pszichéből.

A fojtó, nedves idő cseppet sem befolyásolja őket. Bájos nemtörődomséggel, szinte észre sem veszik azt, Nem csodálom! A ragyogó verőfény nem ismeri az árnyat! Lelektetvélet nélkül fecsegnek-locsognak. Kacagnak-viccelnek. Megfigyeltem őket. A lányok sokkal csendesebbek. A beszédük diszkréten halk. Még a csilingelő kacagásuk is éppen, hogy halk, lágyan, gyöngéden. No persze ez olyan természetes is.

A fiúk ellenkezőleg. Kivételesen nélkül zajosak-lármásak. Szeretnek csúfolkodni is. Szinte szántam egy-egy félszegebb fiúcskát. Nosza, nekiestek a virgoncok! Csak úgy röpködtek a szegény nebuló fejéhez a furcsa szellemzíporkák! Micsoda szótára van a huncut népségnek. Efféle csak diák tud produkálni. Zengett az utca egy-egy jól sikerült vicc után a felharsanó kacagástól. Fő utcába értünk.

Megállásra csábít a sok fényes kirakat. A lányok nem nagyon érdeklődnek! Legfőnnebb a fényképészek kirakatai előtt időznek kissé. No meg a pazar pompájú divatházak mesés toalettjeit csodálják meg. A többi rengeteg mindenféle szinte muziképszerűen változó sokféleséget észre sem veszik.

Nem úgy ám a fiúk!

A muziképről jut eszembe, hogy tömött csoportokba verődve bámulják ezeket a színházaknak szenzációiban utazó

plakátjait és szörnyűködnek a rémes illusztrációin, amikkel fűszerezve van a még borzalmasabb szöveg.

Lehetne arról sokat mesélni, amit itt láttam és hallottam a gyermekifjak ajkairól.

Sétáljunk most tovább.

A kis és nagy diákok kedvenc stációja még a könyves boltok beszélő kirakata is.

Helyes. Szeressék az ifjak a könyveket! Ifisz belőlük válik majd a jövő szellemi arisztokrácia vagy analfabétája! Nagy csoport áll mellettem. Nézelődünk! En is — ók is. Én nemcsak a könyveket! Egyebet is.

Észrevétlenül figyelem a hangos fiúk közt a lelket; amelyek ott ül az arcon; a szemekben; *az ajkon s egy pillanatra megdöbbsentem: — a hangban is.

Valami furcsa, állati röhej bántóan tolakodott a fülembé. A hang irányába tekintettem. Egy tizenégy éves forma pu-fók képu gyerek, különös lelki emócióját fejezte ki a csunya kacaj. Az ok persze nyilvánvaló. Valami buta, frivol könyvtábla ríktott felém, meztelen női alakkal s ugyanolyan címmel.

A gyerekek lélek szerint hol botránkoznak, hol meg csettintgettek a nyelvükkel s azok a virágszínű arcocskák, de rúttak is lettek hamarosan. Pedig volt köztük t z esztendő pólyásbaba finomságú arc is. De szántam szegényeket!

A másik pillanatban magam se tudom hogyan, bennt voltam a boltban. Kértem azt a könyvet, onnan a kirakatkól. De kérem, szolgálhatunk más példánnyal is. — Nem! Nekem csak az kell! Onnét! — Megkaptam.

— Ugyan kérem, ne tegyék ki többé az efféle. Nézzék ott azt a sok gyereket! — Legyen szívűk.

Kissé szabadkoztak. Kérem az üzlet, az üzlet! S ez a mai világ! Tessék elhinni, nem árt manapság már semmi a fiúknak! elég okosag azok! — Nem szóltam többet. Láttam — úgy is céltalan.

Lassú léptekkel sétáltam tovább a nedves, párás levegőben s szokásom ellenére hátra tekinttem.

Más — friss gyermekcsoport áll ismét a könyvek előtt. Örvendtem! Itt a méreg a kezemben! Ezek már nem lesznek iníciálva legalább.

Haza értem. Ilyen ködös, hűvös őszi estén valami rideg hangulata van a legmeghittebb szobácskának is. Még nem duruzsol bele a csendbe a kályha vidáman pattogó tüze. Csupán a vázákban illatozó virágok pompás színe enyhíti némileg a nyomasztó, néma egyhangúságot.

Pont névestém van! Ugy vágytam egy kis derüre! Eh mit! Ősz ide, ősz oda! Barátságos lesz mindjárt az én kis fészkelem!

Vettem a furcsa és rút című könyvet. Begyujtottam vele! Kissé drága volt ez a fűtés. Ám nem sajnáltam.

— — — Belemerengtem a kékes-zöld lángjába s jól esett hinnem, hogy legalább ez az egy példány, már nem fog többé megperzselni, elégetni, virágba boruló fiatal lelkeket.

Uj királyi tanácsos. A király, mint a hivatalos lap mai száma közli, Ma j l á t h Ferencnek, az erdélyi római katolikus püspöki uradalom jószágigazgatójának a mezőgazdaság terén szerzett érdemei elismerésül a királyi tanácsosi címet díjmentesen adományozta. Gratulálunk.

A közoktatási tanácsból. A közoktatásügyi miniszter dr. Székely István udv. tan., budapesti tudományegyetemi nyilvános rendes tanárt az országos közoktatásügyi tanácsba előadó tanácsossá, dr. Fejér Gerőt, az erdélyi róm. kath. státus előadóját pedig ugyanoda tanácsaggá kinevezte. Székely István pap és hittudományi professzor, Fejér Gerő Ma j l á t h püspök előadója, a krekikalizmus szépen bevonult a közoktatásügyi tanácsba. Ezek a kinevezések aligha erednek a közoktatásügyi minisztertől, inkább a vallásügyitől. Iria pedig mindezt a »Világ«. Így már tisztán látunk.

A jezsuiták új tartományfőnke. P. Speiser Ferenc, ki eddig a jezsuitársasági kapornaki rendházat kormányozta, e hó 15-én P. Bús Jakab helyett provinciálissá nevezetett ki. Az utóbbi átveszi a kongregáció otthon vezetését.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1912. október 12—13. napján Gyulafehérvár városában tartja VII. vándorgyűlését. Erre az egyesület minden tagját, Alsó-Fehér vármegye s Gyulafehérvár város közönségét és minden érdeklődőt meghív az Erdélyi Múzeum-Egyesület és Gyulafehérvár város tanácsa.

Szombaton este már 7 óraker szólalt meg a székesegyház nagy harangja, jelezve, hogy belejutottunk az őszbe. Másnap szent Mihály ünnepén a nagymisést Kovács Lajos praelátus, a szentbeszédet Zomora Dániel kanonok-plebános tartotta. Október hóban rózsafüzért csavarunk imádkozó kezünkre s így indulunk az őszbe és a télbe, mely időszak telve van a betegségek csirájával.

Értekezlet. Az Erd. Múzeum-Egyesület ez évi gyűlését Gyulafehérvárt szándékozik megtartani. A város nagy előkészületeket tesz a vendégek méltó fogadására. E célból a polgármester október hó 2-ikára egy szűkebb körű értekezletet hívott egybe, amely megbeszélte a fogadás részleteit. A vendégek kalauzolása és elszállásolása egy erre az alkalomra alakult bizottságnak lesz a feladata.

Az Erd. róm. kath. Irod. Társulat választmányja szeptember hó 30-án ülést tartott, amelyen a választmány tagjai közül megjelentek: Balázs Endre dr. elnök, Imets F. Jákó, Tamási Áron, Zomora Dániel, Kovács Lajos, Soóthy Gyula, Héjja Kálmán, Cserni Béla dr., Szentiványi Róbert dr., Péter Antal dr., Csabry Bonifác dr., Kóródy Imre, Kárpiss János, Albert Vilmos, Király Gáspár. Az elnöki megnyitó után a választmány kebeléből választott bizottság jelentést tett a pénztáros és ellenőr betervezett számadásairól és a pénztár megvizsgálásáról. A jelentést a választmány tudomásul vette és az elnök indítványára köszönetet mondott a pénztáros és ellenőr buzgó, odaadó munkásságáért. Ezután Kóródy Imre pénztáros terjesztette elő a pénztár egy negyedévi forgalmáról szóló kimutatást. Eszerint 1912. június 27-től 1912. szept. 30-ig be-

vétel volt összesen 1382 korona 71 fillér. Kiadás pedig 1207 K 29 fillér. Pénztári maradvány tehát 175 korona 42 fillér. — A továbbiak során a választmány elhatározta, hogy az Erd. Múzeum-Egyesület helybeli előadásain képviselteti magát, püspök urunk öngyémeltőségéhez pedig 25 éves papi jubileuma alkalmából hódoló feliratot intéz, megköszönve azt a megbecsülhetetlen anyagi és erkölcsi támogatást, melyben az Irod. Társulatot hosszú éveken keresztül részesíteni kegyeskedett.

Az október 6-dik jubileumi ünnepség alkalmával a nagymise reggel 8 ó r a k o r kezdődik közös szentáldozással és szentbeszéddel s utána még egy csendes mise lesz a székesegyházban. A délelőtti szentbeszédet Zomora kanonok, a délutánt Zlamál Ágoston tartja.

Főhívás! Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog- és Társadalomtudományi Szakosztálya is a nagy nyilvánosság előtt oly tevékenységet fejt ki, amelyre a figyelmet külön felhívni több mint fölösleges. A további eredményes működés azonban megkívánja, hogy tagjainak száma minél nagyobbra növekedjék. Ez okból fölkérjük, hogy a tagok sorába belépni szíveskedjék.

a) Rendes tagok azok, akik kötelezik magukat, hogy öt éven át tagsági díj fejében évenként 8 koronát fizetnek. b) Pártoló tagok azok, akik kötelezik magukat, hogy három éven át 4 koronát fizetnek. c) A kilépési szándék az 5. illetve 3 év vége előtt bejelentendő. Tagilletmény: az egyesület és szakosztály kiadmányai. Kolozsvár, 1912. A Jog- és Társadalomtudományi Szakosztály nevében: Dr. Farkas Lajos sz. o. elnök. Dr. Tóth György sz. o.

Katolikus Otthon Gyergyószentmiklós. A kath. szervezkedés ellenségei tudják, hol van a mi erőnk s miben van erőtlenségünk. Azért ezt mindig kihasználták, amazt folyton gyengítették. Kihasználják s gyengítik ma is! Ugy vagyunk, mint a megdagadt folyók mezeinken szétterülő árja. Erőnk szétfoly, nekünk nem használ, sőt árt. Mert nemcsak erőtlenek, tehetetlenek vagyunk, hanem veszni engedjük sokszor még azt is, amit erős lelkű katolikus vezetőink és őseink vezettek s mind-ezideig félve felneveltek.

Ha összegyűjtené valaki a szanaszét grasszáló vizeket, a Duna hatalmas ereje állana előttünk határozott egyenes folyásával, mely a kultura hordozója és előmozdítója. Az bezzeg nem nyög s nem roskadozik a kultura sulya alatt. Nem osztja meg erőit s nem tér ki más vizek elől. Nem fáradt, lassú, lomha, hanem ha kell még legnagyobb hazai folyónknak, a Tiszának is irányt szab, pályát jelöl. Van 10-12 millió emberi erővel és elsőrendű műveltséggel rendelkező társadalmunk s az irányt mégis más szabja nekünk; van hatalmunk s fölöttünk mégis más uralkodik; produktívitásunk legnagyobb, mégis mindinkább pusztulunk, vesziünk. S amilyen országunk kath. társadalmá, olyan városaink is, olyan a miénk is. Társadalmunk tízezer emberrel rendelkezik. Köztük alig pár száz, kit hite, elvei tölünk elválasztanak. S mégis e pár száz az nálunk is, ki közvéleményünknek irányt szab, társadalmunkat vezetni, vezető állásainkat betölteni, társadalmi javainkat ke-

zelní akarja. A baj nagy! Megyünk mások után meg gondolatlanul. Nem tudjuk megvédeni érdekeinket s lassankint veszítjük önértzetünket, mert csökken hitünk s önbizalmunk erőssége is. A baj régi is, régóta megállapították nálunk is. De gyógyítani senki sem tudott. Nem volt zseniális emberünk, ki a sekély vizeket egybegyűjtse s mint nagy Széchenyi erős kézzel szabályozzon. Ledöntve az útban álló akadályokat s áttörje, lerontsa a »Vas-kapu« erős sziklafalait is. Örvendezve jelenthetjük, hogy ma már Gyergyószentmiklós is ez a munka megkezdődött. Nagy, bizó lelkű emberek kezdték s megalapították a »Katolikus Otthont«, mely kath. társadalmunkat majd szervezi, erejének tudatára ébreszti és régi nagy tekintélyét visszanyeri. A mozgalom megindító Szabó György esp.-plebános és lovag gróf Ferentheil Henrik gimn. igazgató s ma már vezetői is, mert folyó hó 22-én (vasárnap) megtartott alakuló gyűlésen nagy lelkesedéssel lovag Gruppenberg Ferentheil Henrik igazgatót elnöké, Szabó Györgyöt és Görög Joachimot díszelnökké választották. Társadalmunk legjobbjai csatlakoztak s így városunknak ma már a Katolikus Otthon a legnagyobb reményekre jogosító társulata.

Tűz az állomáson. Szeptember 30-án este a vasúti raktár előtt vesztglő egyik kocsiban valami vigyázatlanság következtében meggyulladt egy petróleumos hordó. A vasúti személyzet idejekorán észre vette a veszedelmet, s a veszélyeztetett kocsit a »daru« alá tolvá, megakadályozta, hogy a tűz tovább terjedjen és nagyobb károkat okozzon.

A folyó hó 15-étől kezdődőleg, kezdő hegedűsök oktatását elvállalja Gáspár Imre polgáriskolai tanár heti 3 órában havi 6 korona díjazással. Jelentkezés minden délelőtt a polgáriskolában.

A földművelő tízparancsolata. Cantoni olasz egyetemi tanár szerint ez:

1. Ne végy földbirtokot a más pénzén.
2. Ne örülj nagyon az igen alacsony áraknak.
3. Ha kevés a pénz, csak bérlő légy s ne akarj földbirtokos lenni.
4. Magad műveld a földedet, ha képes vagy rá.
5. Ne építs, ha nincs rá okvetlen szükség.
6. Szeresd a munkás kezét, hanem azért gépekkel dolgoztass.
7. Ha módodban áll, öntözhető szántó-földet válassz.
8. Csak olyan barmot tarts, melynek táplálására alkalmas földed van, de rossz barmot soha se tőrj meg magadnál.
9. Ha jól műveled és gondozod a földedet, több termésed lesz, mint amennyit el birsz adni.
10. Terményeidet ne hamisítsd meg s mindig arra törekedjél, hogy a legjobbat termeld.

A Máv. hírei. A Máv. igazgatóságától vett értesítés szerint, a román kir. államvasutak vonalain fennálló torlódás miatt Predealon át a román államvasutak vonalaira rendelt kocsirakományú tűzifa, épületfa és deszkakiüdemények felvétele folyó évi szeptember hó 23-tól kezdve további intézkedésig szünetel. Utban levő ily kiüdeményeket továbbítanak.

INNEN-ONNAN.

A statisztikai kimutatás hibája.

A statisztikai tudomány rendkívül fontos tudomány. Annnyira fontos, hogy még azok sem hiszik el, akiket egyébként rendkívül érdekel. Mindegy. Fogadjuk el, hogy a statisztika csakugyan fontos, még pedig a tisztességes megélhetés szempontjából.

Ezzel kapcsolatban és mégis ettől eltekintve meg lehet érteni azt a nagy buzgóságot, amelylyel a tanárok a most kapott lepedőnyi statisztikai lapjaikat a lehető leglekiismeretesebben kitölteni igyekeznek. Ezekben a lapokon sok-sok aprólékos kérdésre kell felelni, még pedig alapos pontossággal. Hiszen ebben hiba nincsen. A professzor-ember existenciáját köti a törvényes rendelkezések hűségese betartásához.

A statisztikai lapok számtalan kérdései között mégis az a legfontosabb, amely hiányzik belőlük. A tanárok szívesen felelnek például arra a kérdésre, hogy a mostanában kiosztogatott családi vagy drágasági pótlékból tulajdonképpen mennyit is kaptak. Igazán kár, hogy e fontos dolgot nem kérdezik. Legalább megtudná a főhatóság is, hogy mennyire elhagytak és mellőzöttek az ő munkásai. S legalább megtudná (esetleg) a kormány is, hogy neki, baj esett a pótlék körül, hiszen véletlenül kimaradtak belőle a Status tanárai.

És itt függ össze a statisztika a tisztességes megélhetés gondoljaival.

Hír a periériákról.

Széles jókedvében valakinek az is eszébe jutott, hogy a város egyes utcáinak járhatóvá tételéről atyai jóindulattal gondoskodják. És lón, hogy az utcák szélen fővénynek nevezett földhalmok emelkedének és nyilván azzal a céllal, hogy elterítettven, eltakarítják a rengeteg sár felszínét, mivel a nagy kerékvágások és az itt-ott látható utcai tengerszemek már nem voltak esztétikusak, akárki is állítsa az ellenkezőt.

Nos, elterítették a fővényrakásokat, példa rá a Nagykolostor-utca legforgalmasabb része, mert a nem legforgalmasabb bizonyára még várhat.

Tessék már most megnézni, hogy mi a következmény. Az eddigi hihetetlen nagy sárra oly hihetetlen nagy sárt halmoztak az utcarendezés jámbor szakértői, hogy irlgalomért kiált, aki beelér. Mintha mondanák: »Kelltek nektek utcarendezés? Hát pusztuljatok bele, amit kívántatok!«

Ha ehhez még hozzávesszük, hogy az utcaszéleken a víz lefolyására csak két levezető árkot kellett volna ásni s akkor a munka sikerül, elképzelhetjük, hogy az így elkövetett utcarendezés bölcseségében mennyi bosszantó ostobaság van.

Hát lássunk már egyszer eleven városi mérnököt, aki nem riad vissza azon sajnálatos állapotok megvizsgálásától, a melyeken segíteni van hivatva.

Sürgös végrehajtás.

Zuhogott az eső heteken keresztül szinte szakadatlanul. Ólomszürke fátyol takarta el állandóan előlünk az aranyos napsugár ragyogását. S egyszerre csak szélesen terjeszkedő árvíz borította el a város külső területeit. A víz alá merült há-

zak lakói sietve menekültek s a száraz helyeken kölcsönként fatartókban helyezkedtek el.

Ime, a mozikultusz és a kávéházi szórakozás kellős közepébe így üt be elég irlgalmatlanul egy új látványosság: az árvíz.

És csodálatos népvándorlás indul meg az új látványosság szemléletére. Uri fogatok kergetik egymást Portus felé s bábész csoportok álldogálnak a Rét- és a Nagykolostor-utca sarkán. Nézni a vizeket... Hiszen esónakok járnak föl és alá s katonai segítséggel folyik a mentő munka. No más ennél különbet a lagunák városában sem láthatni.

A járókellők közt sietős, hosszú lépésekkel három tagbaszakadt ember igyekszik a Rét-utcába. Jóságos és könyörületes ábrázaturól leri, hogy végrehajtók. Akik nem ismerik, kitérnek előlük, hátha valami mentő szándék vezérli. Egy utcai kíváncsi mégis megkérdi, nyilván a veszélyen kívüli állapot biztos és megnyugtató tudatában, hogy hová is mennek — végrehajtani.

— A Rét-utcába volt a felelet.

Aligha el nem késtek. A Rét-utcában akkorra már mindent végrehajtott a szennyes áradat.

Szerkesztői üzenetek.

Kongruások mizériája cím alatt be- küldött dolgozatával mindenben egyetértünk s óhajtuk, hogy a kongrua kiegészítést minden pap előleges részletekben kapja. Hogy pedig ez megtörténhessék, szükséges a kongruás papok együttes közreműködése, s e célból helyeseljük azon felhívását, hogy ezt az ügyet a kon-

gruás papok hozzák szóba lehetőleg minél több helyen a koronagyűléseken s jól megfontolt módozatok alapján kérjék fel együttesen kegyelmes Püspök Atyánkat, hogy jóságos szívével s méltányosságot szerető lelkével járjon közbe és eszközölje ki, hogy a fizetés helyesen beosztott rendezése által könnyebbüljön az élet anyagi gondja, mert ezáltal a szellemi életnek jóval többet szentelhetnek a papok s egyszersmind megszűnik egyik oka annak, hogy miért riad vissza sok hivatásos fiatalember a papi pályától s választ inkább mást, hol ha nem is dúsán, de rendezés kapott fizetésből, anyagi gond nélkül ma inkább megélhet.

Ujhartyán. Köszönet. Odaát már két számból kimaradt. Legjobb egyszerre többet küldeni. Üdvözlöm.

Gy. J. Erről három kaptam; a leg- rövidebbet választottam. Az ön kissé epés. Csak máskor is küldjön.

B. J. A Siculus megelőzte. Máskor is küldjön egyéb tárgyat is. Köszönöm.

Vágás. Hiába várja, mert csak 1914-ben lesz. Addig küldjenek szorgalmasan.

Pályázat.

A szerdahelyi (Szeben vm.) r. kath. osztatlan vegyes elemi népiskolánál át- helyezéssel megüresedett kántortanítói áll- lársra pályázatot hirdetünk.

Javadalma: I. Kézpénzben: a) Az iskola pénztárából 202 K, b) Az erdélyi r. kath. iskola-alapból 212 K, c) Községtől 40 K, d) Templom pénztárából 97 K, e) Püspöki uradalmi pénztárából 100 K, f) Áll- lamsegélyből 262 K.

II. Ingatlanokban: g) 9802—1600 hold prima classis szántó és kapáló 431 négy- szögöl udvar és konyhakert, 800 négy- szögöl faiskola; h) Két szoba, konyha, ka- mara és pincéből álló lakás, az udvaron

Szálloda bérbeadása.

A Gyulafehérvári takarékpénztár mint részvénytársaság Gyulafehérvár főterén fekvő „Hungária“ nevű szállodáját 1913 október hó 1 napjától 10 egymásután kö- vetkező évre haszonbérbe adja. Az 5000 K bánatpénzzel ellátott írásbeli zárt aján- latok 1912 november hó 16 napjának d. u. 6 óráig nyújthatók be a Gyulafehérvári takarékpénzt. igazg., vagy dr. Mayer Ödön gyulafehérvári ügyvédhez, ugyanitt megkaphatók a részletes feltételek.

A takarékpénztár fenntartja magának azon jogot, hogy a beérkező ajánlatok közül tetszése szerint válasszon és akár a legmagasabb ajánlatot, vagu akár mind visszautasítsa.

istálló kocsiszínrel és sertésöl. Új iskola és tanítói lakás terve miniszterileg elfogadva és 1913. évre engedélyezve; i) Jogosultnak korpótlék.

Kántortanítói oklevéllel és esetleg szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt kényvesek folyó évi október 15-ig alórti iskolaszéki elnökhöz küldendők. Személyes megjelenés kívánatos, de nem föltétlenül szükséges. Az állás főpásztori kinevezés után azonnal elfoglalandó.

Szerdahelyen, 1912. szept. 29.

R. k. iskolaszék.

Várady Gyula,
isk. sz. elnök.

Pályázat.

A gyergyóújfalvi (Csik m.) r. kath. központi iskolánál újonnan szervezett tanítói és a marostizesi iskolánál tanítónői állásra október huszadikáig pályázat hirdettetik.

Javadalmazás: 100—100 korona a községi pénztárból; 900—900 korona államszegély; 20—20 korona kertilletmény.

Lakásról (egy-egy szoba) a folyó tanévben a községi előjáróság bérlet útján gondoskodik.

Mindkettő kötelessége: az iskolaszék által megjelölt osztályok vezetése. A férfi tanító a kántori teendőkből szükség esetén a megfelelő stolaért segédkezni tartozik.

Iskolaszék.

Egyéves katonai szolgálatom idejére helyettes kántortanítót keresek. Fizetése nyolcszáz korona. Szolgálati kötelezettsége június közepéig tart. Aki ezen állásra pályázni óhajt, okmányait küldje Szántó Ádám kántortanítónak Gyergyóújfalun, Csik megy. Állás azonnal elfoglalandó.

Rózsafűzér és Kegytárú-lpar.

Nagykászon, (Csik vármegye.)

Készítünk és raktáron tartunk.

Szentolvasókat: kokotin-, kókusz-, tömör üveg-, jeruzsálemi-, olajfa-, gyöngyház-, alabástrom-, korál-, és drágakövtan-zatu szemekből, valamint valódi drágakövekből is, a legegyszerűbb, a legpazarabb fűzésűig, a legkülönbözőbb választékban, a legolcsóbban. — Rózsafűzér tartók, Szentképek imakönyvekbe, rengeteg választékban; remek fali képek, rá-mával vagy anélkül, (az összes névszente-k kaphatók); gyönyörű francia képecskék, granitéc, kromó, opalines, hártaképek, acélmetszet, valamint csipkés acélmetszetek, zárdaképecskék; stb. stb. Keresztelési-, bérnálási-, gyónási-, első szent áldozási-, házassági-, primíciai-, és egyéb alkalmi emlékképek rengeteg s szebbnél-szebb választékban, olcsón; Mária-kongregációi és más társulati diplomák; művészi reprodukciók díszes keretben vagy anélkül; mind páratlanul olcsó áron. Val-lásos jellegű és más szolid ábrájú képes levelezőlapok; legolcsóbban. Asztalra fel-állítható szentképek és kis maché-kápolnák, úgy egyszerű, mint díszes selyem kivitelben. Lurdi-víz eredeti pa-lackokban. Lurdi szentélyek és szobrok

másai (érintve a kegyhelyszobrához). Minden néven nevezendő skapulárék: valódi gyapjúból, igen izlésesen. Övek. Érmek: aluminiumból-, oxidált ujezüstből, ezüsből és aranyból is, dús választékban. Skapulá-ré pótló érmek. Remek nyakláncocskák. Függők. Erelequek, vallásos ábrákkal. Szent-szobrocskák. Egyesületi jelvények. Gyöngyház-árúk, (nippes, cassette.) Oxi-dált ujezüst gyűrűk, melltűk és kézelő-gombok, az Úr Jézus, a szent Szűz vagy a Szentek ábráival; ezek ezüstben és aranyban is kaphatók. Szenteltvíztartók. Feszületek: álló-, fali-, faragott-, és hal-doklók feszülete. Művészi plakettek. Nagy választék a legkülönbözőbb imakönyvek-ben, a legegyszerűbbtől a legpazarabb kö-tésűig. — Könyvcsat oxidálva. Levélne-hezések. Gyászkepek. Alkalmi ajándékok stb., stb. Bármily néven nevezendő kegy-

tárgyak nálunk mind megkaphatók. Min-den, még a legkisebb rendelés is a legna-gyobb pontossággal lesz elintézve. S azért, ha bármit is óhajt, forduljon legna-gyobb bizalommal hozzánk, előre is bizto-sítjuk, hogy várakozáson felül meg lesz velünk elégedve. Elküldés előtt: kívánatra a kegytárgyak meg is áldatnak, legna-gyobb készséggel.

Kérjük alázattal bennünket pártolni.

Székely testvérek! Pártoljuk a székely ipart!
Nincs az a kegytárgy, mely nálunk ne lenne kapható!

Rendelési cím:

„Kegytár-lpar“ (plebánia), Nagykászon.
Csik vármegye.

GÉPOLAJ!

Értesítés!

Legközelebb üzembe jön

Amerikai rendszerű gépolajgyáram.

E nemben s ily módon

legelső az egész ország területén.

Mindenfajta gép- és henger-olaj minden minőségben.

BENZIN fogyasztók

figyelmet ezton vagyok bátor njonnan épített s a modern technika legújabb vívmá-nyának megfe- lélhőni. Ezen készülék se- gítségével legelső minőségű finomított és kétszer tisztított, **motorbenzint, automobilbenzint, folttisztóbenezint** több minőségben, teljesen szag- talanul, gyógytári célokra is, továbbá **gazolint** (világítási célokra), **hidrúrt** (gázfejlesztésre), **extraktós benzint** és **terpentinpótlékot** gyárthatok, mely elsődendű termékeimet mérsékelt áron, pontos és gyors kiszolgálás mellett ajánlom tisztelt vevőimnek. — Legfinomabb **király- és szalonpetroleum!** Mindennemű ásványolajtermékek; **motorhajtó olajak, mozdony- fűtő- és gépkenő-olajak!! — Tüzelő olajak!!**

BARUCH JEREMIAS
kőolajfinomítógyára Maros-Vásárhely.

Hirdetések
felvételnek
a Kiadó-
hivatalban.

Hinger József

asztalos mester Gyulafehérvár

Széchenyi-utca 10. sz., (saját ház) a Jickeli-fele vasraktárral szemben

K épület munkát, festett, mas-
sív és furnéros butormunkát,
É portálé és boltberendezést,
S úgyszintén javításokat is el-
fogad. Szállit és lerak tölgy
Z és bükkparketát. Árjegyzék
I szerint vendéglői, irodai és
T ebédlőszékeket, tükröket mé-
ret szerint. Raktáron tart
minden fajta fakoporsókat is.

Lelküismeretes és pontos kiszolgálás. — Szolid árak.
Tervrajzok díjtalanul készíttetnek.

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal

mindennemű templom berendezési és felszerelési tárgyak, u. m.:

oltár, szószék, gyóntatószék, templompadok, szentély-korlát és egyéb felszerelési tárgyak készítését, szállítását, régi oltárok aranyozását és átalakítását.

Pontos rajzzal és költségvetéssel készséggel szolgálok.

Több kisebb méretű vagy több nagyobb megrendelésnél személyes megjelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

bérlő SCHÄSER FERENC
KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS, KÖNYVNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET — GYULA FEHÉRVÁR.

Ajánlja dúsán felszerelt raktárát mindennemű irodai cikkekben, író- és fogalmazványpapirosokban, stb.

Teljes irodaberendezések modern amerikai rendszerben.

Egyházi nyomtatványok

mindig raktáron vannak és azonnal szállíthatók.

Linotyp betűszedő- és más új gépekkel felszerelt könyvnyomdánkban mindennemű nyomtatványok kifogásítlan minőségben versenyképes árak mellett készíttetnek.

Minden — bárhol és bárki által hirdetett könyv, zenemű vagy folyóirat általam eredeti áron beszerezhető. Arjegyzek és költségvetés ingyen!

Boda József

orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és m. t. egyháztanács tudomására hozni, miszerint

orgona- és harmonium-építő
műhelyemet

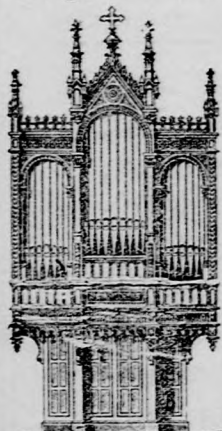
teljesen ujonnan rendeztem be, minek utánna módomban áll a legnagyobb szabású orgona-építést is elvállalni. Bárminemű javításokat átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközölök.

A n. é. közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

ALAPITVA 1898.

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál
NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymégye.)

Nagyobb vételnél 15—20%
árengedmény.

Árak kilónként:

2-40 K., 3-20 K., 4 K., 5 K., II.